

SOSYAL BİLİMLERDE ANALİTİK ÇALIŞMALAR

EDİTÖR

Dr. Kazım KARTAL

YAZARLAR

Doç. Dr. Hüseyin ÇAVUŞOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Kemal YAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YALÇINKAYA

Dr. Neslihan BOLAT BOZASLAN

Yasin DEMİRBAĞ

Copyright © 2020 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the
publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of
Economic Development and Social
Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics
rules.

Iksad Publications – 2020©

ISBN: 978-625-7914-39-0
Photographer: Fırat KAYIKÇI
Cover Design: İbrahim KAYA
March / 2020
Ankara / Turkey
Size = 16 x 24 cm

BÖLÜM 3
MUSTAFA KEMAL ATATÜRKÜN İLK MECLİS BAŞKAN
VEKİLLERİ

Dr. Neslihan BOLAT BOZASLAN*

---

* Gaziantep Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü

GİRİŞ

MECLİSİN AÇILIŞ SÜRECİ

30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra İtilaf Devletlerinin yurdun her tarafında işgallere başlamasıyla birlikte İstanbul Hükümeti'nin tutumu halktan tepki görmeye başlamış İstanbul'un işgali ile de meşruiyeti tartışılır hale gelmiştir. İşgale razı olmayan vatanseverler ise kurtuluşun İstanbul'da olmadığını görerek Anadolu'ya geçmişlerdi¹. İngilizler ise kendilerine karşı artan direnişin önüne geçmek için Kuvay-ı Milliyecilere karşı nispeten daha ılımlı olan Tevfik Paşa Hükümeti'ni istifa ettirerek yerine Damat Ferit Paşa Hükümeti'nin işbaşına getirilmesini sağlamışlardır. Damat Ferit Paşa Hükümetinin iş başına gelmesiyle birlikte Kuvay-ı Milliyeciler hakkında yakalama kararları ve idam fetvaları çıkartılmıştır².

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin İngilizlerin isteği ve yardımı ile padişah Vahdettin tarafından dağıtılması ve meclisin basılarak milletvekillerinin tutuklanması İstanbul Hükümeti'nin tamamen işgal güçlerinin egemenliği altında olduğunu göstermekteydi³. Mustafa Kemal ve arkadaşlarının başlattığı direniş hareketi her geçen gün halktan biraz daha destek görmeye başlamıştı. Mustafa Kemal, 9.

---

¹ Azmi Süslü, Mustafa Kemal'in Anadolu'ya Gelişi ve Ankara'nın-Millî Mücadele'deki Yeri, www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Azmi-SÜSLÜ-Mustafa-Kemal'in-Anadolu'ya-Gelişi-ve-Ankara'nın-Millî-Mücadele'deki-Yeri.pdf, erişim tarihi: 20.02.2020.

² Kemal Arıburnu, *Sivas Kongresi, Samsun'dan Ankara'ya Kadar Olaylar ve Anılarla*, Ankara 1997, s. 146-148.

³ Neslihan Bolat Bozaslan, Yirmi Sekiz Günlük İktidar: Salih Paşa Hükümeti (8 Mart 1920-4 Nisan 1920), *Gaziantep University Journal of Social Sciences* . 2017, Vol. 16 Issue 1, p129-135.

Ordu Müfettişi olarak geldiği Samsun'dan Havza'ya oradan da Amasya'ya geçmişti. Amasya'da direniş hareketinin nasıl yapılacağı ile ilgili bir genelge yayınlamış ve tüm dünyaya esareti kabul etmeyeceklerini ilan etmişti. Bu genelge ile aslında yeni yönetim şekli hakkında da ipuçları vermekteydi⁴.

Mustafa Kemal işgallere karşı ülkenin her tarafında teşkilatlanma çağrısında bulunmuş, Müdafa-i Hukuk Dernekleri ve Kuvva-yı Milliye birliklerinin kurulmasını teşvik etmişti. Mustafa Kemal bu dağınık ve düzensiz olan milis kuvvetlerin kendilerine düzenli bir ordu kuruluncaya kadar zaman kazandıracığı düşüncesindeydi⁵. İtilaf Devletleri'nin durumu fark edip engelleme çabasına girişmeleri üzerine Mustafa Kemal eylemlerini hızlandırdı. Tüm kuvvetlerin en kısa sürede tek bir çatı altında toplanması amacıyla önce Erzurum'da bölgesel daha sonra Sivas'ta yurdun her tarafından delegelerin katıldığı milli kongreler düzenlendi. Erzurum Kongresi sırasında İstanbul Hükümeti tarafından geri çağrılan Mustafa Kemal çok sevdiği askerlik vazifesinden istifa etmek zorunda kalmıştı⁶. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde milli mücadelenin temel ilkeleri ve yöntemleri belirlenmiş ve tüm dünyaya ilan edilmişti. Sivas Kongresi'nde yurdun farklı bölgelerindeki cemiyetler birleştirilerek Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı oluşturulmuştur. Böylelikle

---

⁴ Sina Akşin, Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi, İmaj Yayıncılık, Ankara 2001, s. 116.

⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları Açık Erişim Koleksiyonu, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2319?locale-attribute=en>, erişim tarihi: 18.01.2020

⁶ Mahmut Goloğlu, *Erzurum Kongresi*, İşbankası Yay, İstanbul 2011, s..149.

direnişin tek merkezden yönetilmesi kararı alınmıştı. Aynı zamanda 15 kişiden oluşan bir temsil heyeti belirlenmişti⁷.

İstanbul Hükümeti'nin işgaller karşısında kayıtsız kalışı ve İtilaf Devletleri'nin yapmış olduğu zulümlere ortak oluşu artık milletin gerçek temsilcisi olacak milli bir meclisin varlığının gerekliliğini iyice ortaya çıkarmıştı. Temsil Heyeti ile sık sık toplantılar yapan Mustafa Kemal bu meclisin Ankara'da açılmasını daha uygun bularak 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi⁸. Öte yandan Temsil Heyeti meclisin hangi esaslar ile oluşturulacağını belirledikten sonra bu esasları 20 Mart 1920'de bir telgrafla tüm sivil ve askeri makamlara bildirdi⁹. Bu esaslar¹⁰;

- 1- *“Ankara’da olağanüstü yetkilerle bir meclis, yürütme ve denetleme için toplanacak.*
- 2- *Bu meclise seçilenler, mebuslarla ilgili yasaya uyacaklar.*
- 3- *Seçimlerde her sancak bir seçim bölgesi olacak.*
- 4- *Her sancaktan beş mebus seçilecek.*
- 5- *Her sancakta ilçelerden gelen ikinci seçmenlerle, sancak idare ve belediye meclisleriyle Müdafaa-yı Hukuk grubu yönetim*

---

⁷Mahmut Goloğlu, *Sivas Kongresi*, İşbankası Yay, İstanbul 2008, s.194.

⁸ Cemil Özgül, Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi, <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Cemil-%c3%96ZG%c3%9cL-Atat%c3%bcrk%e2%80%99%c3%bcn-Ankara%e2%80%99ya-Geli%c5%9fi.pdf>, erişim tarihi:19.12.2019.

⁹ Mehmet Bozaslan, *Lozan'daki Türk Heyeti Üyelerinin Türkiye'nin Siyasi Ve Sosyo-Kültürel Gelişimindeki Rollerini*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2019, s.3.

¹⁰ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *İlk Meclis*, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul 1999, s 12-13.

kurullarından il merkez yönetim kurulları oluşacak, kurulca aynı gün ve oturumda seçim yapılacaktır.

- 6- *Bu Meclise her parti, dernek, grup, bağımsız aday istediği yerden aday olabilecektir.*
- 7- *Seçimler her yerin en büyük sivil yöneticisinin idaresinde yapılacaktır.*
- 8- *Seçimler gizli oy, salt çoğunluk esasına göre kurul önünde yapılacaktır.*
- 9- *Seçim sonucu üç nüsha olacak, biri yerinde asılı olacak, ikinci kişiye verilecek, üçüncüsü Ankara Meclisine gönderilecektir.*
- 10- *Seçimler 15 gün içinde bitirilerek, adları Ankara'ya bildirilecektir”¹¹.*

Seçim hazırlıkları ve seçimin yapılması süreci vilayetler ve bağımsız mutasarrıflıklar tarafından yürütülmüş, seçimlerin planlandığı şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Seçilen milletvekilleri Ankara'ya gelmiş ve 23 Nisan 1920 tarihinde Sinop Milletvekili Abdurrahman Şeref Bey'in konuşmasıyla meclis resmen açılmıştır¹².

BİRİNCİ MECLİSİN YAPISI

Milli egemenliğin ve halk iradesinin en iyi temsil edildiği sistemlerden biri olan Meclis hükümet sistemini¹³ benimseyen

---

¹¹ Rıdvan Akın, *Türk Siyasal Tarihi*, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2010, s. 104-105.

¹² Mustafa Turan, Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi: “Milli Temsil Meselesi”, Akademik Bakış, Cilt 5, Sayı 10, Yaz 2012, s. 1-24. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/73908>, erişim tarihi: 05.02.2020.

¹³ Bülent Tanör, *Anayasal Gelişme Tezleri*, İ Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010, s. 25-30.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama yürütme ve yargıyı elinde toplamıştı¹⁴. Abdurrahman Şeref Bey'in başkanlığında 23 Nisan 1920 tarihinde açılışı yapılan meclis, son Osmanlı Mebusan Meclisi'nden gelen üyeler, sürgünden gelen üyeler ve seçim bölgelerinden gelen üyeler olmak üzere üç grup milletvekilinden oluşuyordu. 24 Nisan 1920 tarihinde ikinci kez toplanan mecliste Mustafa Kemal kürsüye çıkıp meclisin açılışına kadar geçen süreci anlattığı uzun açılış nutkunu¹⁵ okumuş ve hükümetin kuruluşu ile ilgili önergesini meclise sunmuştur¹⁶.

Aynı gün yapılan meclis başkanlık divanı seçimlerinde Mustafa Kemal Paşa, 120 oyun 110'unu alarak meclis reisi seçilmiştir. Meclis ikinci başkanlığı için yapılan seçimi ise son Osmanlı Mebusan Meclisi reisi Erzurum mebusu Celalettin Arif Bey seçilmiştir. Birinci Reis Vekilliğine 91 oyla Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendi, İkinci Reis vekilliğine ise ikinci turda 104 oyla Kırşehir Mebusu Cemallettin Efendi seçilmişlerdir¹⁷. 25 Nisan günü icra encümeni kurulmuştur. Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığında kurulan bu encümenin 7 üyesi bulunuyordu. Ayrıca 15 kişilik bir layiha encümeni de kurulmuştur¹⁸.

---

¹⁴ Tarık Zafer Tunaya, "Bağımsız Türkiye Kurucusu Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti",

Belgelerle Türk Tarih Dergisi, S. 3, Nisan 1997, s. 24.

¹⁵ Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler, Cilt: 2 Mütareke Dönemi, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul 1986, s.201.

¹⁶ Ahmet Demirel, *Birinci Meclis'te Muhalefet İkinci Grup*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s.157.

¹⁷ TBMMZC, Cilt:1, 2.Birleşim, s.38-44.

¹⁸Tunaya, Siyasal Partiler, s.203.

Mecliste kaç milletvekilinin olduğu konusunda farklı kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır. Bunun nedenleri arasında seçimin her bölgede aynı anda yapılamaması, bazı milletvekillerinin meclis çalışmalarına katılamaması ya da vefat etmesi, Mebusan Meclisinden gelen vekiller sayılabilir. Ancak birinci meclis isim defterinde bu sayının yeni gelenlerle birlikte 437 olduğu görülmektedir¹⁹.

Meclisin açılmasından sonra bütün milletvekilleri Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin temsilcisi olarak kabul edilmişlerdir. İlk mecliste bulunan milletvekilleri farklı inanç, görüş ve düşüncelere sahip olmakla birlikte esas amaç vatanın düşman işgalinden kurtarılmasıydı. Fakat bu farklılıklar, zaman zaman aralarında sert tartışma ve münakaşalara neden olmaktaydı. Hatta bu tartışmalar zaman zaman İcra Vekilleri Heyeti üyelerini yıpratma ve sonunda istifa etme noktasına getirmiştir²⁰. Bu yüzden Mecliste ortak görüşlerin sağlanmasında güçlükler çekilmeye başlanmıştı. Mustafa Kemal Atatürk Nutuk'ta mecliste çalışma koşullarının zorlaştığına dikkat çekerek durumu şöyle ifade ediyordu²¹:

“Meclis'te ortaklaşa bir çalışmanın sağlanıp düzenlenmesinde güçlükler belirmeye başladı. En basit konularda oylar dağılıyor. Meclis'ten iş çıkamıyordu. Bazı kimseler, bu duruma bir çare olmak üzere 1920 yılının ortalarında birtakım gruplar meydana

---

¹⁹ Demirel, Muhalefet, s.89.

²⁰ Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi: Milli Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, c. 1, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 4, Ankara 1995, s. 818-833.

²¹ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, <https://www.atam.gov.tr/nutuk/mecliste-belirmeye-baslayan-siyasi-gruplar>

getirme teşebbüsüne geçtiler. Bütün bu teşebbüsler, Meclis görüşmelerinin düzenli olarak yürütülmesini sağlama ve görüşülen konular üzerinde oyları dağıtmadan olumlu iş çıkarma gayesini güdüyordu.”

Mustafa Kemal ismini açıkça zikrettiği mecliste oluşan belli başlı gruplar şunlardı²²:

- 1- *“Tesanüt Grubu*
- 2- *İstiklâl Grubu*
- 3- *Müdafaa-i Hukuk Zümresi*
- 4- *Halk Zümresi*
- 5- *Islahat Grubu”*

Bunların dışında bazı küçük gruplarında olduğu bilinmekteydi. Yine sonraki süreçte Yeşil ordu Cemiyeti, Türkiye Komünist ve Türkiye Halk İştirakiyun Fırkaları gibi gruplarda oluşmuştu. Meclisin bu çok yönlü yapısı karşısında Mustafa Kemal zaman zaman dengeyi korumakta zorlandığını ifade etmiştir. Zamanla meclisin çalışma yapısı ve çalışma ilkeleri belirlendikçe güçlük de olsa problemler aşılmaya çalışılmıştır²³. Bu süreçte Mustafa Kemal’in meclis başkanvekilliğine getirdiği isimler dikkat çekmektedir. Özellikle Birinci başkanvekili Abdülhalim Çelebi sükûneti ve sağduyusu ile meclisin sakin bir ortamda yasama faaliyetlerine devam etmesine önemli katkıda bulunmuştur. İkinci başkanvekili Cemalettin

---

²²Atatürk, Nutuk, <https://www.atam.gov.tr/nutuk/mecliste-belirmeye-baslayan-siyasi-gruplar>

²³Atatürk, Nutuk, <https://www.atam.gov.tr/nutuk/mecliste-belirmeye-baslayan-siyasi-gruplar>

Çelebioğulları meclis çalışmalarına katılamamasına rağmen özellikle konumu gereği manevi olarak meclise önemli katkılar sağlamışlardır. Ancak birinci meclisteki siyasi çekişmeler yasama dönemi sonuna kadar devam etmiş bu süreç seçim kararı alınması kararı ile sonuçlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün başkanvekilleri Abdülhalim Çelebi ve Cemalettin Çelebi hem maddi hem manevi yönden birinci meclise önemli katkılar sunmuşlardır.

ABDÜLHALİM ÇELEBİ

1874 yılında Konya'da dünyaya gelmiştir²⁴. Babası Konya Mevlânâ Dergâhı postnişini Abdülvahid Çelebi, annesi Hacı Fatma Hanım'dır. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin on dokuzuncu kuşaktan torunudur. Eğitimine büyük özen gösterilerek özel hocalar vasıtasıyla yetiştirilmiştir. Babasından mesnevihanlık icazeti alan Abdülhalim çelebi, Babasının Konya Mevlevi şeyhliği döneminde Manisa Mevlevihanesi şeyhliği görevinde bulunmuştur²⁵. Babasının ölümünün ardından 1907'de postnişinlik²⁶ makamına geçerek İstanbul'a gitmiştir. II. Abdülhamid tarafından, kendisine birinci rütbeden Hamidiye nişanı verilmiştir. II. Abdülhamid'in tahttan inmesinin ardından 1910 yılında Sultan Mehmet Reşad'ın padişahlığı döneminde İttihat ve Terakki Fırkası'nın aldığı karar doğrultusunda

²⁴ Ahmet Demirel, İlk Meclisin Vekilleri, İletişim Yayınları, İstanbul 2017,s.249.

²⁵https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Yeni%20klas%C3%B6r/Cilt1.pdf

²⁶ Şeyhin oturduğu post mensup bulunduğu tarikatın pîrinin makamıdır ve şeyh posta oturmakla tarikat pîrini temsil eder. Post-nişin (posta oturan) tekke şeyhi, posta geçmek "bir tekkeye şeyh olmak" anlamına gelir.(TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt :34 , İstanbul 2007,s.332-333)

Konya'daki çecelebilik makamından uzaklaştırılmıştır²⁷. Söz konusu kararı haksızlık olarak değerlendiren Abdülhalim Çelebi, İttihatçıların siyasi gücünün azalmasından sonra yeniden postnişinliğe gelmek için şeyhülislamlık makamına müracaat etmiştir. Bu talebin ardından 1919'da Veled Çelebi azledilerek Abdülhalim Çelebi, Mevlana Dergâhı Tekke şeyhliğine yeniden atanmıştır²⁸.

Fakat ikinci defa atandığı postnişinlik makamında uzun süre kalamamıştır. Çünkü Konya'da 1921 yılında çıkan isyanda suçlu bulunarak azledilerek yerine Âmil Çelebi getirilmiştir²⁹. Öte yandan Amil Çelebi yaşlı ve hasta olduğu için aynı yıl içinde vefatı ve bu arada Abdülhalim Çelebi'nin suçsuzluğunun anlaşılması üzerine Abdülhalim Çelebi üçüncü kez postnişinliğe tayin edilmiştir. Bu görevi 1925 yılına kadar sürdürmüştür³⁰.

Üçüncü postnişinliği dönemine 15 Nisan 1920 tarihinde milletvekili seçilerek I. dönem TBMM'ye 281 sicil numarası ile Konya halkını temsilen katılmıştır³¹. TBMM'nin açılmasından sonra TBMM Başkan Vekilli olarak seçilmiştir. Ayrıca İrşad Encümeni Başkanlığında

---

²⁷Nimetullah Akay, "Osmanlı Devletinin Son Döneminde Mevlevîlik", Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 20, Sayı 34, Temmuz–Aralık 2015, s. 137.

²⁸ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:1, İstanbul 1988, s.212.

²⁹Nuri Köstüklü, "Birinci Dünya Savaşı Ve Millî Mücadele'de Kastamonu Mevlevi Şeyhi Âmil Çelebi Ve Ailesi (1910-1923)",<https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Nuri-K%c3%96ST%c3%9cKL%c3%9c-Birinci-D%c3%bcnya-Sava%c5%9f%c4%b1-ve-Mill%c3%ae-M%c3%bccadele%e2%80%99de-Kastamonu-Mevlevi-%c5%9eeyhi-%c3%82mil-%c3%87elebi-ve-Ailesi.pdf>, (Erişim Tarihi: 02.03.2020)

³⁰ Akay, Mevlevilik, s.147.

³¹ Demirel, *İlk Meclisin...*,s.249.

bulunmuştur³². Milli Mücadele'ye verdiği destek nedeniyle 21 Ekim 1923 tarihinde İstiklal Madalyası ile onurlandırılmıştır³³.

Abdülhalim Çelebi, kibar, zarif, bilgin ve edip olmasının yanı sıra ney, keman ve kudüm gibi müzik enstrümanlarını başarılı bir şekilde icra edebilirdi. Ayrıca Arapça, Farsça ve Fransızca'yı iyi derecede bilmekteydi. Bununla birlikte az da olsa Rumca konuşmaktaydı. Mustafa Kemal Paşa 20 Mart 1923 tarihinde Konya'ya geldiğinde istasyonda onu karşılayanlar arasında Abdülhalim Çelebi ve Mevlevi dervişleri de vardı. Atatürk, 22 Mart günü Mevlana Dergahı'nı ziyaret ederek, dervişler ve dedelerle birlikte yemek yemiş, icra edilen sema ayinini vecd ve hayranlıkla seyretmiştir³⁴.

Abdülhalim Çelebi mecliste başkanvekilliği ve milletvekilliği görevleri esnasında meclisin muktedir simalarından biri olarak ön plana çıkmaktaydı. Yasama faaliyetleri esnasında söz aldığı zaman mecliste milletvekilleri onu sükûnetle dinlemekteydi.

---

³² Betül Aslan, Milli Mücadele Döneminde Halkı Aydınlatma ve Propaganda Faaliyetleri Yürüten Önemli Bir Komisyon: İrşad Encümeni", *Atatürk Dergisi*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, C 4, S 2, Temmuz 2004, s.31.

³³ Esin Çelebi Bayru, "Babam Celaleddin Bakır Çelebi", *X. Milli Mevlana Kongresi*, <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/323/kongreler/10MMK.pdf>, (Erişim Tarihi, 01.03.2020),s.23-31.

³⁴ Mehmet Demirci, "Son Mevlevî Şeyhlerinden Bazılarının Hazin Hikâyeleri", http://www.tasavvufdergisi.net/Makaleler/1239574341_34_6.pdf. (Erişim Tarihi: 07.01.2020)

Tablo:1 Abdülhalim Çelebi'nin Yasama Faaliyetleri (Meclis Zabıt Ceridelerinden Derlenmiştir)

	Faaliyetin Türü	Faaliyetin Sayısı
1	Söz Alma	6
2	Takrir (Önerge)	10
3	Teklif	1
4	İstizah Takriri	1
5	Toplam	18

Abdülhalim Çelebi mecliste birisi gizli celsede olmak üzere 6 kez söz almıştır³⁵. Konya'da meydana gelen ayaklanmalar³⁶, Şeriye ve Efkar Bütçesi³⁷, Evkaf-ı Celaliye'nin hükümetçe idaresi³⁸, muallimin ve talebenin askerlikten tecilleri hakkındaki kanun³⁹, hususlarında konuşmalar yapmıştır.

Abdülhalim Çelebi'nin 10 adet takririn altında imzası bulunmaktadır. Bunların başlıcaları Murakabe ve teshili izdivaç⁴⁰ Konya ve

³⁵https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc (Erişim Tarihi: 15/01/2020)

³⁶ TBMMZC, Cilt:6, 109.Birleşim, ,s.249-250.

³⁷ TBMMZC, Cilt:22, 92.Birleşim, ,s.392.

³⁸ TBMMZC, Cilt:16, 154.Birleşim, ,s.210.

³⁹ TBMMZC, Cilt:7, 140.Birleşim, ,s.454.

⁴⁰ TBMMZC, Cilt:2, 109.Birleşim29, ,s.198-199.

mülhakatında mevcut zehairin ihricatının teminine dair⁴¹, Cemi iane hususunun derhal menine dair⁴², Yarı açık mahallerde kadın oynatanların muvakkat küreğe konulmalarına dair⁴³, murakabe ve teshili izdivaca dair⁴⁴, bir evkaf vekâleti ihdasına dair⁴⁵, şimendifer memurlarınca muhadderat ve yolculara hüsnü muamele edilmesine dair⁴⁶, ziraat memurluklarının lağvına dair⁴⁷, Ankara'da kapalı çamaşırhaneler inşasına dair⁴⁸, İhtikârınmen'i için tedabir ittihazına dair⁴⁹ önergelerdir. Abdülhalim Çelebi'nin meclise verdiği teklif ise şehit zabitan ve efrat ailelerine ait vergi borçları ve aşar rüsumunun bu seneye aid olmak üzere tahsil edilmemesine dair⁵⁰ olmuştur.

Abdülhalim Çelebi'nin meclis profiline genel olarak bakıldığında bir din adamı olmasına rağmen sosyal konulara duyarsız kalmadığı dikkat çekmektedir. Toplumun sorunlarına uzak kalmamış eğitimden ekonomiye sağlıktan hukuka kadar birçok alanda toplumun sorunlarını meclis gündemine taşımıştır.

Milletvekilliğinden sona Konya'ya dönen Abdülhalim Çelebi dergâha hizmete devam etmiştir. Bu sırada 1925 yılında görevinden azledilmiştir. Tekke ve zaviyeler kapatıldıktan sonra İstanbul'a yerleşmiştir. 12 Kasım 1925 tarihinde kaldığı otelin balkonundan

---

⁴¹ TBMMZC, Cilt:1, 7-16.Birleşim, ,s.147-316.

⁴² TBMMZC, Cilt:1, 13.Birleşim, ,s.237-238.

⁴³ TBMMZC, Cilt:1, 15.Birleşim, ,s.294.

⁴⁴ TBMMZC, Cilt:2, 29.Birleşim, ,s.198.

⁴⁵ TBMMZC, Cilt:6, 117.Birleşim, ,s.439.

⁴⁶ TBMMZC, Cilt:7, 138.Birleşim, ,s.373.

⁴⁷ TBMMZC, Cilt:8, 156.Birleşim, ,s.423.

⁴⁸ TBMMZC, Cilt:9, 19.Birleşim, ,s.450.

⁴⁹ TBMMZC, Cilt:10, 27.Birleşim, ,s.154.

⁵⁰ TBMMZC, Cilt:9, 19.Birleşim, ,s.449.

düşerek hayatını kaybetmiştir. Yenikapı Mevlihanesinde yapılan törenin ardından Nafiz Paşa Kütüphanesi önünde defnedilmiştir. Ölümüyle alakalı çeşitli iddialar söz konusudur. Bir iddia suikasta uğradığı yönüdeyken diğeri ise şeker hastalığı nedeniyle baş dönme suretiyle düşüp öldüğü şeklindedir⁵¹.

CEMALETTİN ÇELEBİOĞULLARI

Hacı Bektaş Veli'nin soyundan gelen Çelebi ailesi mensuplarından biri olan Cemalettin Çelebi 1862 yılında Nevşehir Hacıbektaş'ta dünyaya gelmiştir. Şeyh Feyzullah Çelebi'nin oğludur⁵². Küçük yaşta, 18 yaşında postnişin olmuştur. Eğitimine çok özen gösterilmiştir. Babası tarafından özel hocalar tahsis edilmek suretiyle iyi yetiştirilmiştir. Hacı Bektaş Veli'nin evliliği ve onun soyundan gelen Çelebi ailesinin postnişinlik ve mütevellilik haklarını ele alan kaynak kitap niteliğinde "Müdafaa" isimli bir çalışma yayınlamıştır⁵³.

Hem Birinci Dünya Savaşı'nda hem ' Milli Mücadele döneminde vatanın müdafaası için yapılan çalışmalarda görev almıştır. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktığı günlerde Cemalettin Çelebi ile görüşmüştür. Mustafa Kemal Samsun'dan Amasya'ya geçtiğinde de Amasya'da Mustafa Kemal'i karşılayanlar arasında yer almıştır. Milli Mücadele'nin her safhasında Mustafa Kemal'e destek vermiştir.

---

⁵¹ <https://islamansiklopedisi.org.tr/abdulhalim-celebi>

⁵² Demirel, *Birinci Mecliste...*,s.157.

⁵³ Ayrıntılı Bilgi için Bkz. Nejat Birgücü, Cemalettin Efendi'nin Müdafaası, Berfin Yayınları,İstanbul 1994.

Mustafa Kemal ise Cemalettin Çelebi'ye her zaman saygı ile yaklaşmıştır⁵⁴.

Mustafa Kemal Paşa kongreler sonrası Ankara'ya geçerken 23 Aralık 1919 tarihinde Cemalletin Çelebi'yi ziyaret etmiştir. Cemalettin Çelebi'nin evinde misafir olan Mustafa Kemal 24 Aralık 1919 tarihinde Hacı Bektaşî Veli'nin türbesini ziyaret ederek Ankara'ya geçmiştir⁵⁵.

Ahmet Cemalettin Çelebi 1880-1921 yılları arasında uzun bir süre Hacıbektaş dergâhı postnişini olmuştur. Bektaşî Şeyhi iken, 58 yaşındayken TBMM I. Dönem Kırşehir Milletvekili seçilmiştir. Mazbatası 24.04.1920 tarihinde onaylanmış ve 275 meclis sicil numarası ile görevine başlamıştır⁵⁶. Meclis 2. Başkanvekilliği görevini de seçilen Cemalettin Efendi, meclisin birinci yılında izinli sayılmış ikinci senesinde ise(1922'de) vefat etmiştir. Meclis çalışmalarına hiç katılamamıştır⁵⁷.

SONUÇ

Olağanüstü bir dönemde ve olağanüstü şartlarda açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi bir taraftan Milli Mücadele'yi yürütmüş diğer taratan yeni kurulacak olan Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve kurumsal altyapısını hazırlamıştır. Bu zor şartlar altında çalışmalarına başlayan meclis dönemin koşulları gereği yasama yürütme ve yargıyı tek elde

---

⁵⁴Baki Öz, *Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektaşiler*, Cumhuriyet, 1989, s.28.

⁵⁵Öz, *Bektaşiler*, s.29.

⁵⁶ TBMM Albümü, Kazım Öztürk(23 Nisan 1945)

⁵⁷ Demirel, İlk Meclisin..., s.248.

toplamıştır. Buna rağmen demokratik açıdan olumlu bir sınav vermiş önemli kazanımlar sağlamıştır.

23 Nisan 1920 tarihinde Ankara’da açılan meclis, mebusan meclisinden gelenler, sürgünden dönenler ve yeni seçilenler olmak üzere üç gruptan oluşmaktaydı. Sonradan katılanlarla birlikte 437 kişiden oluşan Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde çeşitli görüş ayrılıkları da mevcuttu. Tesanüt Grubu, İstiklâl Grubu, Müdafaa-i Hukuk Zümresi, Halk Zümresi, İslahat Grubu, Yeşilordu Cemiyeti, Türkiye Komünist Fırkası ve Türkiye Halk İştirakiyyun Fırkası adı altında çeşitli gruplar oluşmuştu. Bu gruplar arasında zaman zaman çeşitli tartışmalar çıkmış ve meclisin çalışma koşulları güçleşmiştir.

Böyle bir ortamda Meclis Reisliği’ne seçilen Mustafa Kemal’in Meclis başkanlıklarına getirdiği isimler önem arz etmektedir. Mustafa Kemal birinci başkan vekilliğine Konya Mebusu Mevlevi Şeyhi Abdülhalim Çelebi’yi, ikinci başkan vekilliğine ise Kırşehir mebusu Bektaşî şeyhi Cemalettin Efendi’yi (Çelebioğulları) getirmiştir. Seçimle işbaşına gelen Mustafa Kemal’in başkanvekillerinden Abdülhalim Çelebi, meclisin sağduyu ve sükunetle çalışmasında önemli pay sahibi olmuş bir din adamı olmasına rağmen toplumsal sorunlarla ilgili yapmış olduğu çalışmalar (önerge, teklif, söz) ile ön plana çıkmıştır. Abdülhalim Çelebi ikici meclis döneminde mebusluktan ayrılarak Konya’ya dönmüş ve tekkesine hizmet etmeye devam etmiştir. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla birlikte İstanbul’a yerleşmiş ve 1925 yılında hayatını kaybetmiştir.

İkinci başkanvekili Cemalettin Çelebi birinci yasama yılında izinli sayılmış ikinci yasama yılında ise hayatını kaybetmiştir. Meclis çalışmalarına hiç katılmayan Cemalettin Çelebi manevi desteği ile ön plana çıkmıştır. Milli Mücadele'ye vermiş olduğu destek ile ön plana çıkmıştır. Mustafa Kemal meclisi açmadan evvel Hacıbektaş'a uğrayarak Cemalettin Çelebi'nin bir gece misafiri olmuş oradan Ankara'ya geçmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün başkanvekilleri Abdülhalim Çelebi ve Cemalettin Çelebi hem yapmış oldukları hizmetler ile hem de Milli Mücadele'nin en önemli itici gücü olan manevi olarak birinci meclise önemli katkılar sunmuşlardır.

KAYNAKLAR

Arşiv Belgeleri

- TBMMZC*, Cilt:1, 2.Birleşim, s.38-44.
TBMMZC, Cilt:6, 109.Birleşim, ,s.249-250.
TBMMZC, Cilt:22, 92.Birleşim, ,s.392.
TBMMZC, Cilt:16, 154.Birleşim, ,s.210.
TBMMZC, Cilt:7, 140.Birleşim, ,s.454.
TBMMZC, Cilt:2, 109.Birleşim29, ,s.198-199.
TBMMZC, Cilt:1, 7-16.Birleşim, ,s.147-316.
TBMMZC, Cilt:1, 13.Birleşim, ,s.237-238.
TBMMZC, Cilt:1, 15.Birleşim, ,s.294.
TBMMZC, Cilt:2, 29.Birleşim, ,s.198.
TBMMZC, Cilt:6, 117.Birleşim, ,s.439.
TBMMZC, Cilt:7, 138.Birleşim, ,s.373.
TBMMZC, Cilt:8, 156.Birleşim, ,s.423.
TBMMZC, Cilt:9, 19.Birleşim, ,s.450.
TBMMZC, Cilt:10, 27.Birleşim, ,s.154.
TBMMZC, Cilt:9, 19.Birleşim, ,s.449.
TBMM Albümü Cilt I-II
TBMM Albümü, Kazım Öztürk(23 Nisan 1945)

Ansiklopediler

- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:1, İstanbul 1988.
TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 34, İstanbul 1988.

Telif Eserler

- AKAY Nimetullah, “Osmanlı Devletinin Son Döneminde Mevlevîlik”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 20, Sayı 34, Temmuz–Aralık 2015.
- AKIN Rıdvan, *Türk Siyasal Tarihi*, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- AKŞİN Sina, *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*, İmaj Yayıncılık, Ankara 2001.
- ARIBURNU Kemal, *Sivas Kongresi, Samsun'dan Ankara'ya Kadar Olaylar ve Anılarla*, Ankara 1997.
- ASLAN Betül, Milli Mücadele Döneminde Halkı Aydınlatma ve Propaganda Faaliyetleri Yürüten Önemli Bir Komisyon: İrşad Encümeni", *Atatürk Dergisi*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, C 4, S 2, Temmuz 2004.
- ATATÜRK Mustafa Kemal, *Nutuk* ,<https://www.atam.gov.tr/nutuk/mecliste-belirmeye-baslayan-siyasi-gruplar>
- BAYRU Esin Çelebi, “Babam Celaleddin Bakır Çelebi”,*X. Milli Mevlana Kongresi*, <http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/323/kongreler/10MMK.pdf>, (Erişim Tarihi, 01.03.2020).
- BİRGÜCÜ Nejat, Cemalettin Efendi'nin Müdafaası, Berfin Yayınları, İstanbul 1994.
- BOZASLAN Mehmet, *Lozan'daki Türk Heyeti Üyelerinin Türkiye'nin Siyasi Ve Sosyo-Kültürel Gelişimindeki Rollerini*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2019.

BOZASLAN Neslihan Bolat, “Yirmi Sekiz Günlük İktidar: Salih Paşa Hükümeti (8 Mart 1920-4 Nisan 1920)”, *Gaziantep University Journal of SocialSciences* . 2017, Vol. 16 Issue 1, p129-135.

ÇOKER Fahri, *Türk Parlamento Tarihi: Milli Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, c. 1, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları No: 4, Ankara 1995.

DEMİRCİ Mehmet, “Son Mevlevî Şeyhlerinden Bazılarının Hazin Hikâyeleri”, http://www.tasavvufdergisi.net/Makaleler/1239574341_34_6.pdf. (Erişim Tarihi: 07. 01.2020)

DEMİREL Ahmet, *Birinci Meclis'te Muhalefet İkinci Grup*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

_____ *Sivas Kongresi*, İşbankası Yay, İstanbul 2008.

GOLOĞLU Mahmut, *Erzurum Kongresi*, İşbankası Yay, İstanbul 2011.

_____ *İlk Meclisin Vekilleri*, İletişim Yayınları, İstanbul 2017.

KÖSTÜKLÜ Nuri, “Birinci Dünya Savaşı Ve Millî Mücadele’de Kastamonu Mevlevi Şeyhi Âmil Çelebi Ve Ailesi (1910-1923)”, <https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Nuri-K%3c%96ST%3c%9cKL%3c%9c-Birinci-D%3c%bcnya-Sava%5%9f%4%b1-ve-Mill%3c%ae-M%3c%bccadele%e2%80%99de-Kastamonu-Mevlevi-%c5%9eeyhi-%c3%82mil-%c3%87elebi-ve-Ailesi.pdf>, (Erişim Tarihi: 02.03.2020)

ÖZ Baki, *Kurtuluş Savaşı'nda Alevi-Bektaşiler*, Cumhuriyet, 1989.

ÖZGÜL Cemil, “Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi”,<https://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Cemil-%c3%96ZG%c3%9cL-Atat%c3%bcrk%e2%80%99%c3%bcn-Ankara%e2%80%99ya-Geli%c5%9fi.pdf>, erişim tarihi:19.12.2019.

SÜSLÜ, Azmi, “Mustafa Kemal’in Anadolu’ya Gelişi ve Ankara’nın Millî Mücadele’deki Yeri”, www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Azmi-SÜSLÜ-Mustafa-Kemal'in-Anadolu'ya-Gelişi-ve-Ankara'nın-Millî-Mücadele'deki-Yeri.pdf, erişim tarihi: 20.02.2020.

TANÖR Bülent, *Anayasal Gelişme Tezleri*, İ Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

TUNAYA Tarık Zafer, “Bağımsız Türkiye Kurucusu Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti”, *Belgelerle Türk Tarih Dergisi*, S. 3, Nisan 1997.

_____ *Türkiye’de Siyasal Partiler, Cilt: 2 Mütareke Dönemi*, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul 1986, s.201.

TURAN Mustafa, Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi: “Milli Temsil Meselesi”,*Akademik Bakış*, Cilt 5, Sayı 10, Yaz 2012, s. 1-24.<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/73908>, erişim tarihi: 05.02.2020.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt:1, İstanbul 1988.

VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, *İlk Meclis*, Cumhuriyet Yayınları, İstanbul 1999.

İnternet Kaynakları

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc (Erişim Tarihi: 15/01/2020)

https://.tbmm.gov.tr/TBMM_Album.htm (Erişim Tarihi (16/01/2020)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları Açık Erişim Koleksiyonu,

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2319?locale-attribute=en>, erişim tarihi: 18.01.2020

https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Yeni%20klas%C3%B6r/Cilt1.pdf

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc (Erişim Tarihi: 15/01/2020)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/abdulhalim-celebi>

Ek:3 Konya Mebusu Abdulhalim Çelebi'nin meclise verdiği istizah

№ : 148 30.11.1938 C : 1

2. — *Muş Mebusu Hacı Ahmed Hamdi Efendisi, Tıbbî Tabibat Kanununun Muş Lirası dâhilinde yeniden alın edilmesini dair taktiri*

REİS — Tıbbî Takibat Kanununun Muş Lirası dâhilinde teaddî hâmi hakkında Muş Mebusu Ahmed Hamdi Efendi ile rüfekaınun Heyeti Vekileden temenni taktiri vardır. Heyeti Vekileye gönderiyoruz.

3. — *Saruhan Mebusu Avni Beyin, posta ile gelen telgraflara dair taktiri*

REİS — Posta ile gelen telgraflar hakkında tedbir üttühanını ve neyceden Meclisin haberdar edilmesine dair Saruhan Mebusu Avni Beyin Heyeti Vekileden temenni taktiri vardır. Onu da Heyeti Vekile Riyasetine havale ediyoruz.

4. — İSTİZAHLAR

1. — *Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendisi, Demiryolları İşletmesinin tesviyesizliğine dair Nafta Vekâletinden istizah taktiri*

REİS — Şimandifer seyyahelerindeki tehlikeden dolayı Konya Mebusu Abdülhalim Çelebi Efendinin Nafta Vekâletinden istizah taktiri vardır. Okunacak :

Riyaseti Celbeye

Düğüen istişâretinde tahlil edilen mevkiideki şimandifer hatıtu tamamen tamir olunduğu ve abiren şimandifer ücretatını üç misli zam dahil olarak edildiği halde seyrisoterde halkın istirdahatı katliyen temin edilmemektedir. Aşali pensiyeler, camus vagonlarda şahıslara kadar inatıldığı halde Müdürü Umumi Beyin treni mahsusatı saionlarda ve bahusus kompartımanlarla seyrisoteler eyimesi efendiliği İla edillen hatıra karşı bir istizah teğik etmez nif O halde hususatı İtiyeyi Nafta Vekâletinden istizah ediyoruz.

2. Şimandifer hatıtu halkın İtiyeyatı için mi Hare edilmiştir? Yoksa Müdürü Umumiyenin tahmini istirdahatı ve keyfi için midir?

3. Mâlerü Umumi ve emsalinin rükabânı tahsis edilmiş bu hususda tren veya saionların Demir hatından alınmaktadırlar? Yoksa milletin kesesinden mi israf olunuyor?

3. Bu kadar yolunuz ve idaresisizlikler ineylandan İken bu Şimandifer İdaresinin müdahasesi bir

zata tevdi edilip edilmeyeceği hususlarıdır.

Konya

Abdülhalim Çelebi

REİS — Efendim emsalinin İstizah taktiridir. Heyetiniz müdahasesi edeceğim. İçtihatı kabul edenler İttifak el kaldıran... Kabul edilmiştir.

Efendim şimdi kabul buyurduğunuz istizaha bir hafta zarfında cevap verihmesi İstiidir. Onun için Nafta Vekâletine gönderiyoruz. (Pekâli sesleri) Çarşambağa her halde haftasını geçirmemek şartıyla...

İSMAIL ŞUKRÜ BE (Karabölen, Sadık) — Reis Bay! Soruların gitud yok mu?

4. — *Maras Mebusu Harib Beyin, Antakya şabik mebusularından Türkmenzade Ahmed Beyin merbut telgraflarının Mecliste okutulduktan sonra İnce Vekâletine Heyeti Riyasetine gönderilmesine dair taktiri*

REİS — Antakya ve havâlisî Türk ahâlisi namına Ahmed Efendiden mevruat telgrafın lüzumüne dair Maras Mebusu Hasib Beyin taktiri vardır. Müsâade buyurunuz. Maras Mebusu Hasib Beyin taktiri ve merbut telgraf okunacak :

Riyaseti Celbeye

Antakya ve havâlisî Türk ahâlisi vekili ummisi Türkmen Zade Ahmed Efendiden mevruat telgrafı merbutun taktim ediyoruz. Meclis Âlide bedelkırma nazarı itibara alınmak üzere Heyeti Vekile Riyasetine tevdi buyrulmasını teklif ve temenni ediyoruz.

28 Teşrinisani 1338

Maras

Tasib

Maras Mebusu Hasib Bey

Antakya havâlisinin halisına berat İttihâs olunan 14 Teşrinievvel 1338 tarihli 523 numaraslı İradenamaları vechile İstidalarının nazarı dikkatten dâir tutulmamasında olduğu emsillerine teğik edildi. Lütfu Âlilerimize mukabil namı arız teğikler edeceğimi bilmeden. Hükümetimizle Fransanın malîm İttifakı kadar emsillerini bakınuyarak İttihâs Mülli ağıyla büyük fedakârlıklar içinde şalgamak ve bu rüden anaavatına yenikden büyük mefâatler temin emiş olan Antakya ve havâlisî 1333 senesi nihayesinde merkezi Antakya olmak ve yalnız 1935 senesinden mutaber tutulmak

Ek 4: Kırşehir Mebusu Cemalettin Efendi (Çelebioğulları)

